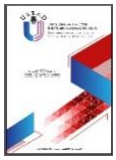
USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi - International Journal of Social Sciences Academy, Yıl 3, Year 3, Sayı 6, Issue 6, Ağustos 2021, August 2021
e ıssn: 2687-2641

KİTAP İNCELEMESİ

Redford S. & Leiser, G. (2008). *Taşa Yazılan Zafer, Antalya İçkale Surlarındaki Selçuklu Fetihnâmesi/Victory Inscribed, The Seljuk Fetihnâme on the Citadel Walls of Antalya, Turkey,* Yedinci Yayın Dizisi, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya.

Serkan KILIÇ

Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Sanat Tarihi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Tarihi Bölümü,
Antalya/Türkiye.

Asst. Prof. Dr, Akdeniz University, History of Art, Architecture Faculty, Departman of Architecture,
Antalya/Turkey.

serkankilic@akdeniz.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-9314-5337

Makale bilgisi | Article Information
DOI: 10.47994/usbad.886181
Makale Türü / Article Type: Kitap İncelemesi / Book Review
Geliş Tarihi / Date Received: 17.06.2021
Kabul Tarihi / Date Accepted: 18.06.2021
Yayın Tarihi / Date Published: 20.08.2021
Yayın Sezonu / Pub Date Season: Ağustos / August

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Kılıç, S. (2021). Kitap İncelemesi (Taşa Yazılan Zafer, Antalya İçkale Surlarındaki Selçuklu Fetihnâmesi/Victory Inscribed, The Seljuk Fetihnâme on the Citadel Walls of). *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi 3(6),* 909-914.

İntihal: Bu makale intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.
Plagiarism: This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism detected.

intihal.net

İletişim: Web: https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbad
mail: usbaddergi@gmail.com

2008 yılında Scott Redford ve Gary Leiser tarafından kaleme alınmış olan "Taşa Yazılan Zafer, Antalya İçkale Surlarındaki Selçuklu Fetihnâmesi" adlı kitabı incelememizin en önemli amacı, Fetihnâme metninin birçok kısmı için yeni okumalar önermesi, daha önceki araştırmacılardan olan Tevhid ve Erten'in çözemediği veya onların zamanında erişilemeyen ama daha sonra günışığına çıkarılan metinleri okuyucuya sunulmasıdır. Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanmış olan eser, daha fazla okuyucuya hitap etmesi bakımından önemlidir. Aynı zamanda bu kitap, özellikle Antalya sur duvarlarında yer alan yazıtların doğru bir şekilde çevirisinin yapılmış olması bakımından ayrıca önem arz etmektedir.

Kitabın yazarlarından olan Scott Redford, daha çok Orta çağ sanatı ve mimarisi üzerinde çalışmalarda bulunmaktadır. Yazarın "Anadolu Selçuklu Bahçeleri", "İktidar İmgeleri Sinop İçkalesindeki 1215 Tarihli Selçuklu Yazıtları", "Devşirme Malzemenin (Spolia) Yeniden Doğuşu" ve "Türkiye'de Şehirler ve İçkaleler, Cumhuriyet Döneminde Geçmişe Bakış Açıları: Klasik ve Bizans Dönemleri" gibi Türkçe ve İngilizce dillerinde çok sayıda kaleme aldığı eseri mevcuttur. Yazar günümüzde, Londra SOAS Üniversitesi, Sanat Tarihi ve Arkeoloji Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Kitabın ikinci yazarı olan Gary Leiser, 2008 yılında Federal Sivil Hizmetten emekli olan bir tarihçidir. Yazar, daha çok Orta çağ dönemi tarihi üzerine çalışmalarda bulunmuştur.

Scott Redford ve Gary Leiser tarafından hazırlanmış olan kitap 184 sayfa olup (2 harita, 9 çizim, 1 tablo ve 19 resim ile birlikte), *Teşekkür* (vii-vii), *Önsöz* (ix) ile birlikte *Fetihnâme Geleneği* (1-10), *Yazıt ve Bulunduğu Ortam* (11-28), *Arapça Metin ve Türkçe Tercümesi* (29-34), *Üslup ve İçerik* (35-54), *Surların Oluşum Üzerine Bazı Gözlemler (Burhan Varkıvanç)* (55-62) beş ana bölüm ile birlikte, *İzzettin Keykavus Tarafından Celaleddin Nevmüsülman'a Gönderilen Mektup (Wheeler M. Thackston Jr.)* (63-64) ve *Antalya'daki Mucizevî Meryem Ana İkonası: Akakios Sabaites'in Barnabas ve Sophronios'un Vitası'ndan Bir Kısım (Veronica Kalas)* (65-66) başlıklı ek bölümleri, *Kısaltmalar ve Kaynakça* (67-70) ve *Resimler* (149-184) bölümlerinden oluşmaktadır.

Kitap Teşekkür, Önsöz, beş ana bölüm, iki ek, kısaltmalar ve kaynak listesinden oluşmaktadır. Yazım dili, farklı nitelikteki okuyucu grupları için Türkçe ve İngilizce yazılmıştır. Bununla birlikte araştırmacılar, kaynakları ilk elden tetkik ettikleri için dipnotlara özel bir önem verilmiştir.

Eserin teşekkür sayfasında çalışmaya destek veren kişiler, mimarlık şirketleri ve vakıf kuruluşlarına ve kitabı oluşturan yazarlara teşekkür

edilmiştir. Ayrıca, kitabın yayın aşamasında gerçekleştirilen yöntemlere değinilmiştir.

Eserin Önsöz'ünde Antalya kale surlarında kullanılan kitabeli taşların tarihi nitelikte olduğu ve bu türden çalışmanın ilk kez 1926 yılında Ahmet Tevhid tarafından yapıldığına, 1940 yılında S. Fikri Erten tarafından tekrardan değerlendirildiği anlatılmaktadır. Bu yayınlar ana kaynak olarak kullanılsa da kitabelerin okunmasında eksikliklerin olduğu ve bu eksikliklerin daha sonraki çalışmalarda giderileceği yönünde açıklamalarda bulunulmuştur.

Eserin Giriş bölümü (1-10), aynı zamanda kitabın 1. bölümünü de oluşturmaktadır. Bu bölümde Gazneliler'den Anadolu Selçukluları'na kadar olan süreçte fetihnamelerin tarihsel gelişimi, içeriği ve önemi üzerinde durulmaktadır. Baron Victor Rosen, Mehmed Köymen'in çevirdiği fetihnamelere değinilmiş ve Selçuklu Devleti'nin askeri yapısı hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın 2. bölümünü oluşturan "*Yazıt ve Bulunduğu Ortam*" ana başlığı altında (11-27) 13. yüzyılda Antalya'nın Selçuklular tarafından fethedilmeden önceki siyasi yapısı ve Bizans Devleti'nin Selçuklularla olan ilişkisi, tarihi kaynak ve İbn Bibi'nin seyahatnamesinden faydalanılarak anlatılmaktadır. Ayrıca, İzzeddin Keykavus tarafından Antalya'nın nasıl kuşatıldığı ve alındığı, kenti kuşatan iç surların üzerindeki devşirilmiş 41 (44 muhtemel) adet sütunun alt yüzü üzerine işlenmiş sütunlardan bahsedilmiştir. "*İç Kale Surlarında Çağdaş İki Yazıt*" adlı alt başlık altında Antalya iç kale surlarında yer alan fetihnamelerin bir parçası olmayan ancak onunla ilintili olan iki yazıt üzerinde durularak bir değerlendirme yapılmıştır. "*Devşirme Malzeme ve Fetihname Yazıtının Lokasyonu*" ismiyle bir alt başlık açılmış olup burada devşirme malzemelerin Hıristiyan kültürüne ait olduğu, surlarda yer alan fetihnamelerin başa geçen hükümdarların zamanında (Alaeddin Keykubat ve II. Gıyaseddin Keyhüsrev) surların yönü ve fetihnamelerin yazıldığı sütunların yer değiştirdiğinden bahsedilmektedir.

Eserin üçüncü ana bölümünde (29-34) Antalya surlarında yer alan İzzeddin Keykavus'a ait Arapça metinlerin Türkçe tercümelerine değinilmiştir. Fetihname metni beş ana bölüme ayrılmaktadır. İlk bölümde Kelime-i Şahadet ve Antalya'nın yeniden fethinin Allah'a atfedilmesine yer verilmektedir. İkinci bölümde, Gıyaseddin Keyhüsrev'in Antalya'yı fethi ve kendi ölümünden sonra yerli halkın ayaklanarak çoktanrılığa geri dönmelerinden bahsetmektedir. Üçüncü bölümde, Gıyaseddin'in halifi, Allah'ın koruduğu ve Antalya'yı geri almaya kesin kararlı İzzeddin Keykavus'un unvanları sıralanmaktadır. Dördüncü bölümde, Antalya'nın

kuşatılmasıyla ilgili bazı ilginç bilgiler ve Allah'ın kavliyle yeniden fethin tarihi verilmektedir. Beşinci ve son bölümde Sultan'ın kuşatma sonrasında tahrip olan kent kısımlarının onarımından bahsetmekte ve Allah'a yardımları için şükredilmektedir.

Kitabın dördüncü bölümünde (35-53) fetihname, üslup ve içerik bakımından daha ayrıntılı incelenmiştir. Öncelikle yazıt, Anadolu Selçuklularının epigrafik üslubu tartışmaları bağlamında, daha sonra ise yazıtın günümüze ulaşan her bir madalyonu tek tek incelenerek epigrafik yönden değerlendirilmesi yapılmıştır. Bölümün sonunda ise Antalya kentinden iç kaleye açılan kapının yanındaki burcun ortasında yer alan ve sultan İzzeddin'in adları, unvanları ve şeceresini içeren büyük madalyondaki yazıtın analizi yapılmıştır. Max Van Beckhem, Halil Erdem ve D.S. Rice gibi önemli araştırmacılar, Antalya'daki yazı üslubunu, diğer şehir ve çevre ilçelerdeki Selçuklu yazıtlarıyla karşılaştırmış ve genel bir değerlendirmede bulunmuşlardır.

"*Surların Oluşum Süreci Üzerine Bazı Gözlemler*" konu başlıklı beşinci bölümde (55-61), Burhan Varkıvanç, surların şehir için öneminden bahsetmiş ve Antalya şehir surlarının beden duvarları ile burçlarını malzeme, teknik ve ölçü olarak değerlendirmiştir. Ayrıca surların şehrin yerleşim, askeri ve ekonomik yapısını nasıl etkilediği üzerine durmuştur. Bu örnekleri, kentin antik dönemi olan İ.S. 1. yüzyıl ile Selçuklu dönemine kadar geçen evreler içinde değerlendirmiştir.

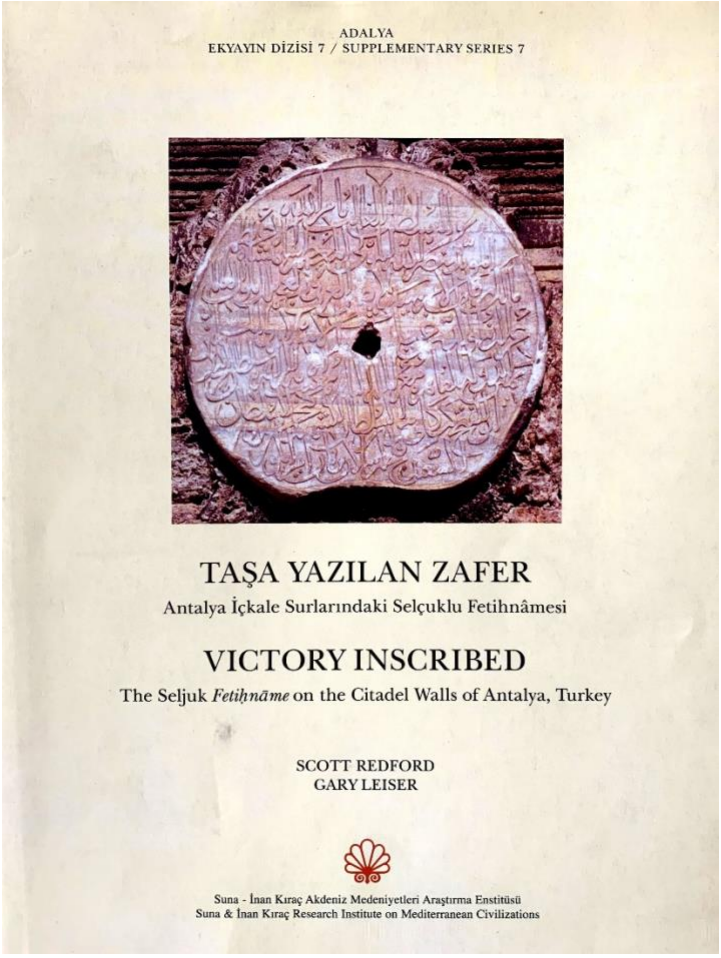
Kitabın birinci ekinde (63-64), İzzeddin Keykavus tarafından Celaleddin Nevmüsülman'a gönderilen mektuptan bahsedilmektedir. Keykavus'un mektubunda; Antalya kentini nasıl kuşattığını ve ramazan ayının son cuma gününde kenti nasıl aldığını ve fetih sonrasındaki kutlamaların nasıl olduğu yazmaktadır. "*Antalya'daki Mucizevî Meryem Ana İkonası Akakios Sabaites'in Barnabas ve Sophronios'un Vitası'ndan Bir Kısım*" konu başlıklı olan ikinci ek bölümde, Athos Dağı, Dionysiou Manastırı'nda muhafa edilen 268 numaralı kodeksin 426a-428a folyolarının Türkçe çevirisine yer verilmiştir. Folyoda, Büyük Theodosios'un eşi olan Plakilla'nın, Meryem için Antalya'daki bir kiliseye kutsal sayılan *himation* göndermesiyle başlayan efsanevi bir hikayeden bahsedilmektedir. Hikayede; bu kıyafetin efsanesini duyan Sultan İsmail, bir ayin gününde kiliseyi ziyaret eder. Ancak, ayin sırasında kıyafetin mucizesi gerçekleşmez, bunun üzerine Sultan kilise adamları tarafından dışarı çıkartılır. Sonrasında, beklenen mucizenin yaşandığı ve ardından Sultan ve yoldaşlarının Hıristiyanların inancı uludur diye bağırdıkları ve sonrasında oradan

ayrıldıkları anlatılmaktadır. Kitabın sonunda ise kısaltmalar ve kaynakça (67-70) ve resimler (149-184) kısımları yer almaktadır.

Sonuç Olarak; Scott Redford ve Gary Leiser tarafından 2008 yılında hazırlanmış olan bu çalışma, özellikle Fetihnâme metninin birçok kısmı için yeni okumalar önermekte ve daha önceki araştırmacıların çözemediği metinleri okuyucu sunmaktadır. Aynı zamanda eser, fetihname metnini mimari ve kent dokusu çerçevesinde okuyuculara sunuyor olması bakımından dikkat çekicidir. Eserin dili sade ve akıcı bir düzeydedir. Kitabın Türkçe ve İngilizce yazılmış olması da daha fazla okuyucu tarafından okunmasını kolaylaştırmaktadır. Eser, özellikle Selçuklu Dönemi tarihi ve şehirleşme üzerine çalışmalarda bulunan araştırmacılar için başvurulması gereken önemli bir kaynaktır.

KAYNAKÇA

Redford S. & Leiser, G. (2008). *Taşa Yazılan Zafer, Antalya İçkale Surlarındaki Selçuklu Fetihnâmesi/Victory Inscribed, The Seljuk Fetihnâme on the Citadel Walls of Antalya, Turkey,* Yedinci Yayın Dizisi, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya.

ADALYA
EKYAYIN DİZİSİ 7 / SUPPLEMENTARY SERIES 7
TAŞA YAZILAN ZAFER
Antalya İçkale Surlarındaki Selçuklu Fetihnâmesi
VICTORY INSCRIBED
The Seljuk Fetihnāme on the Citadel Walls of Antalya, Turkey
SCOTT REDFORD
GARY LEISER
Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü
Suna & İnan Kıraç Research Institute on Mediterranean Civilizations